

Kriminalvården
Slottsgatan 78
601 80 Norrköping

Datum 2011-08-18
Dnr 32-2011-0645

Kriminalvårdens slutregleringsavtal med generalkonsulten för projekteringen av anstalterna i Haparanda och Östersund

Som ett led i den årliga revisionen av Kriminalvården har Riksrevisionen granskat verkets slutregleringsavtal med generalkonsulten Fojab Coordinator AB (Fojab). Avtalet reglerar ett avslut på affärsrelationen mellan Fojab och Kriminalvården som har avsett projektering av anstalter i Haparanda och Östersund (Verksmon).

Informationen i denna rapport har inhämtats genom intervjuer och granskning av befintlig dokumentation. Som ett led i vår kvalitetssäkring har Kriminalvården fått tillfälle att faktagranska och i övrigt lämna synpunkter på utkast till denna rapport.

Granskningen har resulterat i iakttagelser som Riksrevisionen vill fästa Kriminalvårdens uppmärksamhet på i denna revisionsrapport.

Riksrevisionen önskar information senast 2011-09-19 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Genom att ingå slutregleringsavtalet med Fojab har Kriminalvården accepterat kostnader som inte fullt ut är styrkta av underlag. Av vissa tilläggsfakturer framgår det inte vad Fojab levererat Kriminalvården. Då det pågår en brottsutredning som berör relationen mellan Fojab och Kriminalvården är det extra angeläget att Kriminalvården tydligt kan visa att kostnaderna de godkänt är riktiga och existerar samt att fordringarna och skulderna mot Fojab är rätt värderade. Kriminalvårdens förfarande innebär att myndigheten inte har levt upp till kraven på bokföringsunderlag enligt 14 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Riksrevisionens bedömning är att Kriminalvården i det här fallet inte kan redovisa verksamheten på ett tillförlitligt sätt samt att myndigheten inte har hushållit väl med statens medel i enlighet med 3 § Myndighetsförordningen (2007:515).

Bristande dokumentation av förhandlingar och ställningstaganden

Kriminalvården har fört förhandlingar avseende slutregleringsavtalet med Fojab under perioden september-december 2010. Kriminalvårdens företrädare i förhandlingarna har varit chefen för lokalförsörjningsenheten och en av projektledarna på lokalförsörjningsenheten.

Avtalet signerades av chefen för lokalförsörjningen i mitten på december 2010 på uppdrag av generaldirektören. Av överenskommelsen framgår att Kriminalvården har en fordran på 11,9 mnkr på Fojab avseende Östersund och en skuld till Fojab på 5,6 mnkr avseende Haparanda (se tabell 1). I enlighet med överenskommelsen erhöll Kriminalvården en inbetalning om 6,3 mnkr exkl. moms i december 2010.

Det finns inga dokumenterade ställningstaganden eller lägesbedömningar från förhandlingarna. Riksrevisionen bedömer att Kriminalvården borde ha dokumenterat sina förhandlingspositioner och lägesbedömningar under förhandlingsprocessen för att uppfylla de krav som ställs i 14 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring. Dokumentationen är också viktig för att öka transparensen och därigenom skydda de anställda som i efterhand får ta över projekt och affärsrelationer. Detta blir särskilt angeläget med anledning av den brottsutredning som pågår som bland annat berör relationen mellan Kriminalvården och Fojab.

Bristfälliga underlag för tilläggsfakturering och återstående arbete

Tabell 1. Kort översikt – innehåll slutregleringsavtal

	Östersund	Haparanda
Belopp enligt huvudavtal 060413	100 700	82 300
Belopp i tilläggsavtal 071116	49 700	22 000
Total beställning	150 400	104 300
Utbetalt före slutreglering (enligt slutregleringsavtal)*	-150 400	-95 630
Nya tillägg i slutregleringsavtal 101215	4 833	8 227
Avgår enligt värdering av återstående arbete	-19 697	-13 274
Krav från Fojab pga avbrutet uppdrag	2 955	1 991

Betalningar i samband med slutregleringar -11 909 5 614

*Utöver detta har Fojab även mottagit 3,5 mnkr resp 2,9 mnkr i indexuppräknningar.

Samtliga underlag till slutregleringsavtalet som presenterats för Riksrevisionen har kommit från Fojab. Kriminalvården har inga egna underlag som t.ex. visar skillnaden mellan de ursprungliga projekteringsuppdragen och det faktiskt utförda arbetet.

Liknande iakttagelser kring avsaknaden av underlag i projekten har tidigare rapporterats om i revisionsrapport daterad 2010-06-17, dnr 32-2009-0615.

Enligt Riksrevisionens bedömning har Kriminalvården varit helt beroende av motpartens underlag vid förhandlingarna och därmed har Kriminalvården

saknat förutsättningar att bedöma vad som är rimliga kostnader och kvarstående åtaganden.

Kriminalvården har i förhandlingarna gått igenom underlagen tillsammans med Fojab. Eftersom det inte finns någon dokumentation från förhandlingarna kan Riksrevisionen inte bedöma hur Kriminalvården ställt sig till de underlag som presenterats av Fojab.

I slutregleringsavtalets bilagor 1V och 1H återfinns under punkt 2 *Tillägg* på 4,8 mnkr respektive 8,2 mnkr. Tilläggen består av fakturor från underleverantörer till Fojab. Några skriftliga beställningar från Kriminalvården avseende dessa tillägg finns inte. ABK 96¹ som reglerar förhållandet mellan konsult och beställare anger att alla ändringar eller tilläggsbeställningar ska ske skriftligen.

Av vissa tilläggsfakturor framgår det inte vad Fojab levererat till Kriminalvården. Riksrevisionen kan därmed inte bedöma om tilläggsfakturorna motsvaras av tilläggsbeställningar eller om de ingår i det ursprungliga uppdraget som avtalats om. Särskilt avser denna iakttagelse de fakturor om totalt 373 tkr som är daterade innan Kriminalvården skrev på tilläggsavtal med Fojab.

I slutregleringsavtalets bilagor 1V och 1H, punkt 3 finns värderingar av återstående arbete i projekten. De återstående arbetena värderas till 19,7 respektive 13,3 mnkr (totalt 33 mnkr). Underlag som beskriver vad det är för arbete som återstår samt hur detta arbete har värderats saknas.

Riksrevisionen bedömer att Kriminalvården inte har tillräckliga underlag i enlighet med 14 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring avseende värderingen av det återstående arbetet för den ekonomiska händelse som slutregleringen utgör.

Riksrevisionen bedömer att Kriminalvården borde ha gjort en dokumenterad granskning och bedömning av de underlag som Fojab presenterade avseende tillägg. Kriminalvården borde även ha begärt underlag för återstående arbete och utfört en dokumenterad bedömning avseende rimligheten i den ekonomiska värderingen av detta arbete.

Tveksamma extrakostnader orsakade av avbeställningen

Som nämns ovan har Fojab värderat återstående arbeten till 33 mnkr. På de 33 mnkr har Fojab tillgodoräknats en ersättning om 15 % med hänvisning till ABK 96 11.1 §.

Paragrafen reglerar förhållandet mellan parterna vid avbeställning eller hävning av avtal. Paragrafen anger att om ett projekt avbeställs på grund av omständigheter beställaren inte kunnat råda över har konsulten rätt till ersättning för nedlagt arbete och avvecklingskostnader. Om annan anledning finns till avbeställningen har konsulten också rätt till skälig vinst på

---

¹ Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet av år 1996.

återstående kontraktsvärde. Paragrafen reglerar dock inte ersättningens storlek.

Kriminalvården hänvisar på fråga om ersättningens storlek i stället till 7.3 § i de ursprungliga grundavtalen för projekteringen där 15 % anges som ett påslag *på självkostnader* som generalkonsulten kan ha rätt att fakturera om förseningar i uppdraget sker utan att generalkonsulten kunnat påverka förseningarna. Riksrevisionen konstaterar dock att 7.3 § i grundavtalen inte reglerar avbeställningar. Några underlag som visar att Fojab har några självkostnader för de återstående arbetena finns inte i underlagen.

Riksrevisionen bedömer att det inte finns någon dokumentation i enlighet med 14 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring som stödjer att Fojab skulle ha rätt till att tillgodoräkna sig 15 % av det av Fojab beräknade återstående värdet på uppdragen.

Riksrevisionen bedömer dessutom att det går att argumentera för att avbeställningen orsakades av omständigheter som inte Kriminalvården kunnat förutse.

Ansvarig revisor Kent Gustafsson har beslutat i detta ärende. Revisor Christopher Grahl har varit föredragande. Uppdragsledare Annika Karlsson har medverkat vid den slutgiltiga handläggningen.

Kent Gustafsson

Christopher Grahl

Kopia för kännedom:
Justitiedepartementet